

УДК 373,211.24:004.03.004.14(045)

Наталія Гончар

**КРИТЕРІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОТОВНОСТІ
ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Сучасна система освіти вимагає від вихователів не стільки подачі невідомого дітям матеріалу, скільки розвитку їх як особистостей, які мають індивідуальні здібності та потребують диференційованого підходу. Практика засвідчує, що педагогічний персонал переносить в дошкільні навчальні заклади зміст, методи та форми організації, які притаманні навчально-виховній роботі молодшої школи. Нова Програма розвитку дитини «Я у Світі» ставить перед вихователями нову мету – формування творчого ставлення до професійної діяльності та її реалізацію через представлення чотирьох основних сфер життєдіяльності дитини: «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам».

Для ефективної організації навчально-виховного процесу у дошкільному навчальному закладі педагогічні працівники мають знати навчальні можливості дітей, їх активність і самостійність у навчанні, здобутті нових знань, інноваційні методи, форми і прийоми роботи з дітьми дошкільного віку. Одним із ефективних шляхів є впровадження в навчально-виховний процес інтерактивних технологій, адже саме завдяки даним технологіям діти вчаться самостійно знаходити вихід із проблемних ситуацій, у них розвивається творча активність тощо. Інтерактивні технології – це технології навчання, спрямовані на досягнення поставлених цілей навчання, шляхом активної та творчої міжсуб'єктної взаємодії учасників навчально-виховного процесу, заснованої на їх особистому досвіді.

Готовність до використання інтерактивних технологій, а також критерії та показники розглядалися у працях Л. Бекірової, Н. Павленко, Г. Пономарьова, Т. Сердюк, А. Смолкіна та ін. Проте у їхніх дослідженнях існують певні розбіжності та не визначено критеріїв та показників готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій.

Метою даної статті є обґрунтування критеріїв і показників рівня сформованості готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій.

Ми розглядаємо готовність майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій як інтегративну якість особистості, яка включає мотиваційний, пізнавально-когнітивний та конативний компоненти. Розкриваючи суть кожного компонента готовності ми виділили його

критерії та показники.

У психолого-педагогічній літературі поняття «критерій» розглядається як: набір якісних характеристик, які використовуються для винесення судження щодо виконання, продукту виконання або як інструмент оцінювання [7, с. 217]; ознака, на підставі якої дається оцінка якого-небудь явища, дії; ознака, взята за основу класифікації [5, с. 163]; ознака, завдяки якій відбувається оцінка, визначення або класифікація явища чи процесу [6].

Отже, критерій виражає сутнісну ознаку, на основі якої здійснюють аналіз, оцінювання та порівняння реальних педагогічних явищ, при цьому рівень вияву певного критерію виражається в конкретних показниках, які характеризуються, у свою чергу, кількома ознаками. У педагогічній літературі поняття «критерій» тісно пов'язане із поняттям «показник», який розуміють як комплекс властивостей і характеристик, які описують найбільш значні особливості об'єкта або процесу. При цьому розрізняють: якісні показники, які фіксують наявність чи відсутність якої-небудь властивості, та кількісні показники, які фіксують міру вираженості, розвитку властивості. Іноді під показниками розуміють якісні або кількісні характеристики сформованості того або іншого критерію [1, с. 218].

Виходячи з вищезазначеного, ми намагалися розробити критерії, які відображатимуть специфіку використання інтерактивних технологій вихователями дошкільних навчальних закладів та забезпечать підвищення рівня їх професійної компетентності. Перш ніж перейти до визначення сутності кожного із критеріїв, розглянемо визначення поняття «професійна компетентність». Професійна компетентність педагога формулюється в довідковій літературі наступним чином: «володіння вчителем необхідною кількістю знань, вмінь і навичок, що визначають сформованість його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування і особистості вчителя як носія певних цінностей, ідеалів і педагогічної свідомості» [3].

Таким чином, ми виділили такі критерії готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій:

I критерій – диференціально-психологічна компетентність;

II критерій – інформаційна компетентність;

III критерій – творча компетентність.

До показників першого критерію диференціально-психологічної компетентності належать:

а) соціальні мотиви (бажання сприяти всебічному гармонійному розвитку дітей дошкільного віку);

б) навчально-пізнавальні мотиви (потреба в набутті знань, вмінь і навичок щодо використання інтерактивних технологій у своїй професійній діяльності; потреба в набутті вмінь доцільно та ефективно використовувати отримані знання у навчально-виховному процесі з дітьми старшого дошкільного віку);

в) професійні мотиви (необхідність вдосконалювати свою професійну

підготовку).

Показниками другого критерію інформаційної компетентності є:

а) знання з теорії та історії виникнення інтерактивних технологій (сутність та значення, підходи до класифікації інтерактивних технологій, методики розробки інтерактивних технологій, особливості використання та побудови інтерактивних занять);

б) знання методики використання інтерактивних технологій та ефективності педагогічного спілкування як основи успішної інтеракції.

Показниками критерію творчої компетентності є:

а) уміння ефективно використовувати інтерактивні технології на практиці (розробляти інтерактивні технології; доступно пояснити дитині старшого дошкільного віку правила використання інтерактивні технології; аналізувати і критично осмислювати результат взаємодії «вихователь – діти»);

б) актуалізувати знання з педагогіки, психології та фахових методик, інтегрувати зв'язки між ними відповідно до розв'язання конкретних проблемних завдань;

в) творчо підходити до вирішення педагогічних вправ та ситуацій.

Враховуючи співвідношення та ступінь прояву критеріїв та показників сформованості готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій, ми визначили рівні готовності. Відмінності між рівнями полягали в ступені сформованості на актуалізацію творчих можливостей майбутніх вихователів, наявності потреби у рефлексії знань щодо інтерактивних технологій та особистого досвіду. Таким чином, критеріальні ознаки нами було поділено на рівні: високий, достатній і низький.

На основі виділених показників критерію диференціально-психологічної компетентності визначено такі рівні:

- високий рівень – чітко виражена професійна спрямованість майбутнього вихователя, усвідомлення необхідності вдосконалювати свою професійну підготовку засобами інноваційних технологій. Майбутній фахівець володіє достатньою кількістю знань, вмінь та навичок щодо впровадження інтерактивних технологій, готовий творчо застосовувати їх у нестандартній ситуації;

- достатній рівень – недостатній рівень професійної спрямованості до використання інтерактивних технологій у дошкільних навчальних закладах. Окремі неструктуровані знання не дають можливості студенту для успішної інтеракції. Майбутній фахівець не відчуває необхідності до самовдосконалення;

- низький рівень – відсутність професійної спрямованості до використання інтерактивних технологій у дошкільних навчальних закладах. Для цього рівня характерним є низький рівень компетентності та обсяг знань з впровадження зазначених технологій.

Рівні інформаційної компетентності:

- високий рівень – має ґрунтовні знання про інтерактивні технології, їх значення, види та особливості розробки та використання; розуміє доцільність використання педагогічного спілкування як основи успішної інтеракції між вихователем та дітьми;

- достатній рівень – має окремі, але не систематизовані знання про інтерактивні технології, їх значення, види та особливості розробки та використання; вважає не обов'язковим використання педагогічного спілкування як основи успішної інтеракції між вихователем та дітьми;

- низький рівень – не достатньо, епізодично володіє знаннями про інтерактивні технології, їх значення, види та особливості розробки та використання; не розуміє доцільності використання педагогічного спілкування як основи успішної інтеракції між вихователем та дітьми.

Рівні творчої компетентності:

- високий рівень – вміє добирати оптимальні інтерактивні технології стосовно віку дітей; підпорядковує їх вибір темі заняття, змісту навчального матеріалу та конкретним завданням, які вирішуються на занятті; здатний ефективно застосовувати обрані технології, творчо підходити до вирішення педагогічних вправ та ситуацій; демонструє вміння створювати нові інтерактивні технології, здатний виробляти нові прийоми активізації дітей дошкільного віку; здатний актуалізувати знання з педагогіки, психології та фахових методик, інтегрувати зв'язки між ними відповідно до розв'язання конкретних проблемних завдань; у процесі створення нової інтерактивної технології точно аналізує та критично осмислює результат взаємодії вихователя і дітей;

- достатній рівень – у доборі оптимальних інтерактивних технологій намагається враховувати вік дітей, але допускає помилки; вибір технологій не завжди підпорядковує темі заняття, змісту навчального матеріалу та конкретним завданням, які вирішуються на занятті; не завжди ефективно застосовує обрані технології для вирішення педагогічних вправ та ситуацій; демонструє часткові вміння створювати нові інтерактивні технології; нові прийоми активізації дітей виробляє зі складністю; здатний актуалізувати знання з педагогіки, психології та фахових методик, але не завжди інтегрує зв'язки між ними відповідно до розв'язання конкретних проблемних завдань; допускає неточності у прогнозуванні результату взаємодії;

- низький рівень – у доборі інтерактивних технологій не враховує вік дітей; вибір технологій часто не підпорядковується темі заняття, змісту навчального матеріалу та конкретним завданням, які вирішуються на занятті; відсутні вміння ефективно застосовувати обрані інтерактивні технології для вирішення педагогічних вправ та ситуацій; відсутні вміння створювати нові інтерактивні технології; не вміє виробляти нові прийоми активізації дошкільників; не здатний актуалізувати знання з педагогіки,

---

психології та фахових методик, та інтегрувати зв'язки між ними відповідно до розв'язання конкретних проблемних завдань; у процесі створення нової інтерактивної технології хибно прогнозує її результат.

Виділення рівнів готовності педагогічних працівників до використання інтерактивних технологій сприяє здійсненню диференційованого підходу до підготовки майбутніх вихователів у ВНЗ, а також загальній оцінці рівня розвитку творчої активності особистості. Визначення рівнів готовності допомогло зробити якісно-кількісну характеристику стану введених критеріїв та показників готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г. М. Социальная психология : учебник для высших учебных заведений / Г. М. Андреева. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 376 с.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О. Л. Кононко. – 3-тє вид., випр. – К. : Світич, 2009. – 430 с.
3. Бойчук Н. І. Професійна компетентність вчителя як запорука успішності суспільства [Електронний ресурс] / Н. І. Бойчук. – Режим доступу : <http://intkonf.org/boychuk-ni-profesiyna-kompetentnist-vchitelya-yak-zaporuka-uspishnosti-suspilstva/>.
4. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов ; под ред. Н. Ю. Шведова. – М. : Сов. Энциклопедия, 1973. – 846 с.
5. Професійна освіта: Словник : навч. посібник / уклад. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – С. 149.
6. Словник-довідник з професійної педагогіки / [за ред. А. В. Семенової]. – Одеса : Пальміра, 2006. – 364 с.
7. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти : монографія / [Г. С. Єгоров, М. Ю. Красовицький, О. І. Локшина та ін.] ; за ред. О. І. Локшиної. – К : СПД Богданова А. М., 2006. – 232 с.